

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044-20 30 00
www.hkr.se

EXAMENSARBETE

Hösten 2013

Läroarutbildningen

Skolan en social och kulturell mötesplats

- *En kvalitativ studie om pedagogernas förhållningssätt för att berika varje barns lust till att lära*

Författare

Rebecka Andersson
Kajsa Persson

Handledare

Helena Sjunnesson

Examinator

Ingrid Lindahl

www.hkr.se

Abstract

Kristianstad Högskola
Lärarytbildningen
C- uppsats, Hötterminen 2013

Titel: Skolan en social och kulturell mötesplats

Författare: Rebecka Andersson och Kajsa Persson

Problemformulering: En skola för alla där barn får samma möjligheter utifrån sina förutsättningar.

Skolan är i ständig förändring och antalet barn med annan etnisk bakgrund ökar i våra klassrum. Studien syftar till att undersöka om det förekommer några skillnader mellan det stöd barn med annan etnisk bakgrund i svårigheter får i jämförelse med barn i behov av särskilt stöd. Tyngdpunkten i studien ligger på pedagogernas förhållningssätt till barnen, vilket stöd samt resurser mellanstadielärarna har att tillgå för att stödja dessa barn.

Undersökningen är kvalitativ och utgår från frågeformulär i form av en enkät med öppna frågor. Respondenterna som medverkat består av åtta mellanstadielärare samt två specialpedagoger, utöver detta har vi en som bortfall. Undersökningen har genomförts i södra Sverige på tre mellanstadieskolor inom samma kommun.

Resultaten utifrån studien pekar på att barn med annan etnisk bakgrund i svårigheter samt barn i behov av särskilt stöd vanligtvis inte får tillgång till lika möjligheter. Lärarna i studien lyfter upp att de önskar ökade resurser i olika former för att kunna eftersträva en skola för alla.

Nyckelord: Annan etnisk bakgrund, en skola för alla, resurser, barn i svårigheter samt barn i behov av särskilt stöd.

Abstract

Kristianstad University Sweden

Teacher Education

Essay, autumn term 2013

Title: The school as a social and cultural meeting-place

Author: Rebecka Andersson and Kajsa Persson

Problematic area: An inclusive school where children get the same opportunities based on their qualities.

The school is constantly changing and the number of children from different ethnic backgrounds is increasing in our classrooms. This study aims to investigate possible differences between the assistance received from children in difficulties with different ethnic backgrounds, in comparison to the assistance received from children with learning disabilities. It is based on teachers' observational perception of the children, and which assistance they receive in order to help these children. The study is focused on active educators in middle school.

The study is qualitative and based on a questionnaire with simple question format. The teachers who participated in this study consist of eight Primary School teachers and two Special Educational School (Remedial) teachers, apart from this, were there one teacher not present. The survey was conducted in southern Sweden at three middle schools in the same district.

The results based on the study suggest that children with different ethnic backgrounds in difficulties as well as children with special needs do not usually have access to the same opportunities. The Teachers in our study lifts up that they want more access to different types of resources to pursue an inclusive school.

Key words: Children of other ethnicities in difficulty, a school for all the children, resources, and children in need of special support.

Ett varmt tack till

Respondenterna som deltog i vår studie, för att ni tog er tid att besvara vår enkät samt medverkade i vår undersökning.

Vår handledare Helena Sjunnesson som har handledt oss från början till slut.

Våra gruppmedlemmar som under handledarmöten kommit med respons till vårt arbete och hjälpt oss genom hela processen.

Till våra familjemedlemmar som under hela vår studietid har stöttat och motiverat oss. Men framför allt tackar vi varandra för ett fantastiskt samarbete.

13-12-12

Kristianstad

Rebecka Andersson och Kajsa Persson

Innehållsförteckning

1 Inledning	8
1.1 Bakgrund.....	9
1.2 Syfte.....	9
1.3 Relevans för vetenskapsområdet	9
1.4 Begreppsförklaring	10
2 Litteraturgenomgång	11
2.1 En skola för alla.....	11
2.1.1 Historia.....	11
2.1.2 Nutid.....	12
2.1.3 Att verka för en skola för alla	13
2.2 Specialpedagogik i teori och praktik	13
2.3 Kategorisering, diagnosistering & variation.....	14
2.4 Resurser	15
2.4.1 Ökade resurser, sämre resultat.....	15
2.5 En mångkulturell skola.....	17
2.5.1 Ständig förändring i samhället och skolan.....	17
2.5.2 Skolresultat och annan etnisk bakgrund.....	17
3 Teoretisk utgångspunkt	20
4 Metod	21
4.1 Undersökningsgrupp.....	21
4.2 Insamlingsmetod.....	22
4.3 Bearbetning och analys.....	23
4.4 Etiska överväganden	24
5 Resultat och analys	25
5.1 Resultat	25
5.1.1 Stöd, resurser & artefakter	25
5.1.2 Bredare mångfald i skolan.....	26
5.1.3 Får alla barn samma möjligheter?	27
5.2 Analys.....	27
6 Diskussion	29
6.1 Resultatdiskussion	30
6.1.1 Hur stämmer pedagogernas förhållningssätt överens med läroplanens intention avseende	

stöd till elever i svårigheter?.....	30
6.1.2 På vilket sätt kan pedagogerna arbeta utifrån läroplanen samt stödja barn i svårigheter? .	30
6.1.3 Hur uppnås enligt pedagogerna en meningsfull skolgång för barn i svårigheter?	32
6.2 Metoddiskussion.....	33
6.3 Sammanfattning.....	33
6.4 Förslag till vidare forskning.....	34
7 Referenslista	35
Bilaga.....	37
1 Enkät	37
2 Påminnelse via mail	40

1. Inledning

Skolverket (2011) menar att skolan skall vila på demokratisk grund och främja alla barns lärande för att kunna utvecklas till goda framtida medborgare. Persson (2007) lägger vikt vid att alla elever skall få det stöd de är i behov av för utveckling och lärande. För att detta skall vara möjligt behövs miljöer med olika slags stöd som ger utrymme för den totala variationen av elever.

Under den verksamhetsförlagda utbildningen vårterminen 2013, fann vi ett intresse för barn med annan etnisk bakgrund i svårigheter samt barn i behov av särskilt stöd. Framförallt för vilket förhållningssätt pedagogerna har och vilka resurser de kan tillgå för att stödja dessa barn. Resurser kan vara till exempel fler pedagoger, olika artefakter (hjälpmedel), teknologi samt ekonomiska tillgångar. Våra upplevelser efter skolbesök i olika sammanhang är att det förekommer skillnader mellan det stöd barnen får. I skolans värdegrund från Skolverket (2011) står det *att skolan är en social och kulturell mötesplats*, vilket är vår titel på arbetet. Det behandlar den växande rörligheten över nationsgränserna och att vi behöver inse de värden som ligger i en kulturell mångfald (a.a.).

Barn i svårigheter är ett begrepp som kommer att präglas i studien, när detta benämns avses såväl barn med annan etnisk bakgrund i svårigheter samt barn i behov av särskilt stöd. Vi vill dock egentligen inte dela in barnen i olika kategorier efter deras etniska bakgrund och svårigheter men i vår studie har detta varit en nödvändighet, för att kunna förklara hur situationerna ser ut i verksamheterna.

Vår utbildning har präglats av att se var eleven befinner sig, vilket är något vi upplever att många lärare inte gör på våra svenska skolor. Istället ses eleverna som en grupp och barn i svårigheter får inte det stöd de är i behov av. Nilholm (2007) belyser att inom det moderna utbildningssystemet skall alla elever ges liknande erfarenheter och kunskaper, samtidigt som undervisningen ska anpassas till var och ens individuella förutsättningar. Skolan och dess verksamhet har en grupp individer och olika grupper med skilda intressen, vilket skapar dilemman i skolan (a.a.). Lorentz (2009) menar att lärarens arbete i skolan är otroligt viktigt då det är upp till pedagogen att få alla elever till att känna sig respekterade, motiverade och delaktiga (a.a.).

1.1 Bakgrund

Den svenska skolan är i ständig förändring och antalet barn med en annan etnisk bakgrund ökar i klassrummen. Vi har under vår utbildning fått redskap för hur vi ska förhålla oss till barn i behov av särskilt stöd. Det finns dock en saknad för hur vi som pedagoger skall bemöta elever från andra länder med eventuella svårigheter, till exempel med det svenska språket. Får barn med annan etnisk bakgrund i svårigheter samma grad av hjälp som barn i behov av särskilt stöd, förekommer det några skillnader? Saknaden av kunskap inom detta område är anledningen till vårt val av ämne i examensarbetet. Vår studie bygger på pedagogernas förhållningssätt och de stöd och resurser lärarna upplever sig ha tillgång till.

1.2 Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur pedagogerna förhåller sig till barn i svårigheter. Hur arbetar skolan för att uppnå *en skola för alla* där alla elever får samma möjligheter utifrån sina förutsättningar? Vår studie bygger på hur pedagoger arbetar för att bemöta och förhålla sig till alla elever, vilka resurser de har att tillgå och hur de drar nytta av dessa.

Problemformulering En skola för alla där elever får samma möjligheter utifrån sina förutsättningar.

Frågeställningar

- Förekommer det enligt pedagogerna några skillnader mellan det stöd barn i svårigheter får?
- Hur stämmer pedagogernas förhållningssätt överens med läroplanens intention avseende stöd till elever i svårigheter?
- Hur uppnås enligt pedagogerna en meningsfull skolgång för barn i svårigheter?

1.3 Relevans för vetenskapsområdet

Skolverket (2011) har som utgångspunkt att skolan skall bygga på och förhålla sig till fem grundläggande värden: *människans okränkbarhet, individens frihet och integritet, jämställdhet mellan kvinnor och män, alla människors lika värde* samt *solidaritet mellan svaga och utsatta*. En skola för alla och dess idé har varit inflytelserik inom diskussionerna för hur skolan ska organiseras. Nilholm (2007) belyser att begreppet en skola för alla är tolkningsbart på många plan då det är svårt att förstå dess innebörd. Persson (2007) lyfter upp

att målet bakom uttrycket en skola för alla är att skapa en meningsfull skolgång för *alla* elever.

1.4 Begreppsförklaring

Artefakter innebär olika hjälpmedel samt verktyg som blir en tillgång i skolan (Strandberg 2006).

Barn med annan etnisk bakgrund definieras utifrån (SCB 2007:2) och menas barn vars ena förälder eller båda föräldrarna är födda i ett annat land än Sverige.

Barn i svårigheter innefattar både barn med annan etnisk bakgrund i svårigheter samt barn i behov av särskilt stöd.

En skola för alla som begrepp uppkom i samband med läroplanen 1980. Det står för att skolan och dess personal bör ha som målsättning att skapa förutsättningar för att alla barn skall få en meningsfull skolgång (Persson 2007).

Specialpedagogik är ett brett begrepp som hämtat teori från olika discipliner bland annat psykologi, psykiatri, sociologi, pedagogik, kommunikation samt medicin (Olsson & Olsson 2007). Den omfattar samt behandlar frågeställningar om att skapa de mest optimala förutsättningarna för att möta mångfalden av elever i skolan. (Nilholm & Björck-Åkesson 2007).

2 Litteraturgenomgång

Kapitlets disposition

Det kommande kapitlet kommer att belysa litteratur, vetenskapliga artiklar samt forskning som är relevant för vår studie. Fokus ligger på *en skola för alla* där varje elev skall känna sig välkommen. Det kommer beröra en historisk tillbakablick inom *en skola för alla* innan vi väljer att redogöra för nutiden och skildringen av begreppet. Därefter belyser vi innebörden av specialpedagogik och kategoriseringar. Vem som får specialpedagogisk hjälp och varför. Avslutningsvis nämns vilka resurser skolan har tillgå och hur de används.

2.1 En skola för alla

2.1.1 Historia

Under mitten av 1800-talet infördes folkskolan och vi kan spåra föreställningen om en skola för alla redan då. Varje socken skulle från och med år 1842 inrätta en folkskola, det var dock inte förrän slutet på 1800-talet som fler barn fick en sexårig skolutbildning (Nilholm 2011). Även om folkskolan fanns så var där barn av olika anledningar som inte passade in i mallen för den ordinarie skolundervisningen. De ansågs vara till ”problem” och valdes bort ifrån den allmänna skolan (Haug, Egelund & Persson 2006). De åtgärder som sattes in mot dessa barn var att de fick gå om årskursen två eller flera år. Med tiden påbörjade skolorna arbeta med att sortera ut barn som inte ansågs passa in, de barnen fick då särskilt stöd utifrån grupperingarna som skapades. Folkskolans grundtanke var bland annat att det skulle vara en skola för alla. De olikheter och olika förutsättningarna barnen hade blev dock grunden för en uppdelad gruppering samt segregerad utbildningsorganisation vilket blev dåtidens lösning (Nilholm 2011). Nilholm (2007) menar vidare att det fördes många diskussioner hur den obligatoriska skolan skulle utvecklas för att bli en skola för alla. Diskussionen fortsatte och i mitten på 1900-talet fick Sverige en differentierad skola där både specialklasser samt specialskolor ingick. Eleven hade kravet att anpassa sig till de krav som skolan ställde och samhällets normer. Det var först 1946 som skolkommissionen föreslog att barn med svårigheter skulle få särskilt stöd i en individualiserad undervisning och främst inom klassens ram (a.a.).

Begreppet *en skola för alla* fastställdes först i LGR80 och blev ett sätt att arbeta utifrån som än idag genomsyrar våra svenska skolor (Nilholm 2011).

2.1.2 Nutid

Eriksson Gustavsson, Göransson och Nilholm (2011) menar att en *skola för alla* är ett begrepp som inte har härstammat från ett pedagogiskt undervisningssammanhang. Begreppet är inte utvecklat från teorier om lärande och hur det sker, utan har sitt ursprung i utbildningspolitiska sammanhang som verksamma lärare måste förhålla sig till. *En skola för alla* och dess innebörd ger utrymme för tolkningar på grund av att det har en svårfångad innebörd (a.a.). Göransson (2006) menar att samtidigt har pedagogen en mängd värden att förhålla sig till när det kommer till att bemöta olikheter hos barnen. Värdena kan vara ekonomiska, kravet på att alla individer skall uppnå samma mål, betygen och undervisningstraditioner med mera. Undervisningstraditionen utgår till exempel från att elevgrupper är lika, eller för att säga det på ett annat sätt, att olikheterna i klassen inte tas till vara i planeringen för undervisningen. Bland annat att alla eleverna skall lära sig samma sak under en viss tid och visa sina kunskaper på ett och samma prov. En skola för alla och dess idé har varit inflytelserik inom diskussionerna för hur skolan ska organiseras (a.a.). Nilholm (2007) menar att begreppet en skola för alla är tolkningsbart på många plan men det går inte att säga att den svenska skolan har varit eller är en skola för alla (a.a.).

Alla barn i skolan skall ges en god grund av kunskaper och färdigheter. Skolan skall fostra eleverna genom att lära ut att respektera varandra och sätta gränser för tendenser till mobbning, detta genom att barnen får göra det demokratiska samhällets grundvärderingar till sina egna. Skolan har ett stort och brett område att behandla. Även om alla barn inte kommer från ett hem där kunskaper är något som värderas högt, så måste skolan finnas där för alla i en miljö som stimulerar (Åman 2011). Precis som Åman beskriver är detta också våra uppdrag i läroplanen. Skolverket (2011) belyser kraven om att skapa en demokratisk skola och en stimulerande miljö, att skapa en vilja hos eleverna för att lära och ta till sig nya kunskaper. I skolan skall eleverna formas till goda individer och medborgare för vårt samhälle (a.a.).

2.1.3 Att verka för en skola för alla

Salamancadeklarationen (200) menar att målet i skolan och dess undervisning är att allas olika behov och egenskaper skall tillvaratas istället för att avvisas. Att en skola skapas där alla i den breda mångfalden som förekommer känner en samhörighet. Finns det inga ofrånkomliga anledningar för en speciellt utformad undervisning så skall en inkluderad allmän undervisning eftersträvas, anpassad efter alla olika barns behov (a.a.). Olsson (2007) har samma tankemönster då han anser att specialklasser där exkludering förekommer endast skall existera i undantagsfall. Persson (2008) förstärker samma tanke och syftar på att om pedagogerna lär sig att ta tillvara på elevernas olikheter så kan deras kunskaper och erfarenheter istället ses som en resurs. Att skapa en undervisning som formas efter alla individer med en inkluderande miljö och betydelsefull skolgång där delaktighet och samhörighet står i centrum är ett mål vi skall sträva efter (Persson 2008). Läroplanen belyser detta som Persson (2008) talar om:

Undervisningen ska anpassas efter varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper (Skolverket 2011, s 6).

2.2 Specialpedagogik i teori och praktik

Specialpedagogik är ett brett begrepp som hämtat teori från olika discipliner såsom bland annat psykologi, psykiatri, sociologi, pedagogik, kommunikation samt medicin (Olsson 2007, Ahlberg 2007). Specialpedagogiken omfattar och behandlar frågeställningar som handlar om att skapa de mest optimala förutsättningarna för lärande. Detta innebär att specialpedagogiken behandlar faktorer och processer som påverkar utveckling, lärande och delaktighet (Nilholm & Björck-Åkesson 2007). Persson (2007), Brodin och Lindstrand (2004) samt Ahlberg (2007) menar dock att specialpedagogikens verksamhet har tagit på sig uppgiften att träda in där den vanliga pedagogiken har misslyckats i klassrummet. Nilholm (2007) belyser att specialpedagogiken har bidragit till att homogenisera grupper och utifrån det skapat ett sätt för skolan att hantera olikheter bland eleverna. Ett dilemma i vårt utbildningssystem är att alla elever på något sätt skall ges liknande kunskaper och färdigheter, samtidigt som vi måste förhålla oss till de olika intressena, erfarenheterna och fallenheterna som förekommer hos eleverna (a.a.).

Specialpedagogiken har en kort historia som kunskapsområde i Sverige och det finns få vetenskapliga undersökningar som har genomförts där man har studerat den specialpedagogiska verksamheten i ett helhetsperspektiv och i relation till den befintliga

verksamheten. Att det är så här kan bero på fältet och dess komplexitet, det är svårt att bestämma och bedöma stödinsatser, elevurval samt verksamhetens omfattning (Persson 2007). En senare studie som gjorts kring specialpedagogisk verksamhet (Gerrbo 2012) belyser dock ovanstående utifrån frågorna vad det är i skolan som initierar specialpedagogiska insatser hur dessa insatser utformas. Enligt denna studie handlar specialpedagogik och inkludering om social utveckling och delaktighet. Kunskapsutveckling kommer därefter.

2.3 Kategorisering, diagnosistering & variation

Nilholm (2007) menar att utifrån demokratiska värderingar har skolan som uppgift att vara en god miljö, särskilt med tanke på den mångfald som eleverna representerar. Olikheter skall inte ses som något negativt utan som en viktig resurs och tillgång för skolan och dess verksamhet. Inom skolans värld är diagnostisering av elever vanligt förekommande för att eleverna ska få särskilt stöd, vilket annars kan vara begränsat på grund av ekonomiska skäl. Utifrån ett kritiskt perspektiv riktas kritik mot den diagnostisering som förekommer i skolan och dess användning, kritiken riktas främst mot hur detta leder till en kategorisering av elever (a.a.). Diagnoser har idag blivit ett medel för att få tillgång till fler resurser (Olsson & Olsson 2007). En diagnos borde istället ses som en bakgrundsfaktor som delvis kan förklara svårigheter i utveckling och lärande. En medicinsk diagnos har sällan en direkt koppling till pedagogiska metoder, och pedagogiska metoder kan sällan eliminera denna. Ändå används vanligtvis en diagnos som ett instrument för att bedöma en elevs behov av stöd (Nilholm & Björck-Åkesson 2007). Kategorisering är dock en nödvändighet för att kunna bedöma vilka barn som är i behov av extra stöd. Samtidigt måste en försiktighet vidtas med att skapa allt för stora grupper som i negativ bemärkelse blir speciell, på grund av att många elever då anses skiljas bort ifrån mängden samt att det är oklart om det kan hjälpa eller försvåra för eleven (Nilholm 2007).

I skolan kategoriseras eleverna, oftast förknippad med en medicinsk eller psykologisk diagnostisering. Detta för att eleven skall kunna få stödinsatser, då barnet bedömts ha större behov än vad som betraktas som normalt (Tideman, Rosenqvist, Lansheim, Ranagården, & Jacobsson 2005). Persson (2007) samt Nilholm (2007) lägger vikten vid att alla elever skall få det stöd de är i behov av för utveckling och lärande. Det behövs miljöer som ger utrymme för den totala variationen av eleverna och olika typer av stöd. Ahlberg (2007) påpekar dock att specialpedagogiken inte enbart bör förknippas med barn i behov av särskilt stöd utan till

alla barn i skolans verksamhet. Ahlberg (2007) fortsätter att ett specialpedagogiskt perspektiv bör utgå från den mångfald som finns i skolan och från ett individperspektiv där man även ser utifrån ett samhälls, organisations- och ett didaktiskt perspektiv. Nilholm (2007) belyser att ju mer generell pedagogiken är desto större behov finns det för specialpedagogik.

2.4 Resurser

Enlig Lindholm (2012) överförs resurser idag ifrån staten till kommunerna via det allmänna statsbidraget. Det är dock upp till varje kommun att fördela bidragen inom sin kommun och därför avgör de även hur mycket som skall gå till skolan. Vid vissa tillfällen kan dock staten ge utökade bidrag för att påverka kommunen om de till exempel anser att skolan behöver fler resurser så som att öka lärartätheten eller andra områden som ökade medel för de som har läs- och skrivsvårigheter och så vidare (a.a.). Dock anser Fölster (2009) att tillgång till fler lärare inte behöver bidra till högre måluppfyllelse, då de menar att brist på kunskap inom ämnen och hur pedagogen ska bemöta eleverna oftast är det väsentliga problemet i skolan.

2.4.1 Ökade resurser, sämre resultat

Fölster (2009) anser att skolan bör granskas oftare, huruvida resurser och åtgärder genomförs för att bidra till bättre resultat i skolan. Idag granskas skolorna allt för sällan huruvida resultaten ökar eller sjunker. Trots att vi får allt fler resurser i skolverksamheten så försämras elevernas resultat.

Fölster (2009) ställer sig frågan:

Varför presterar då skolan allt sämre resultat när resurserna ökat och lärartätheten varit i stort sätt oförändrad? Är fler lärare verkligen lösningen på skolors problem? Eller är det kanske bättre lärare? (Fölster 2009, s. 24)

Fölsters (2009) undersökning visar på att de skolor där det var stor lärartäthet var även de skolorna med sämre meritvärde. De skolor som har tillgång till många lärare har även mer resurser att tillgå vilket i sin tur brukar leda till i ännu fler lärare. Fölster (2009) anser att lärartätheten är oviktig om kunskapen och kompetensen hos pedagogerna är låg. Framgångsrika skolor har visat sig ha uppnått sin framgång med hjälp av ett socialt samspel, innehåll och undervisning samt fostran med hjälp av bra stöd ifrån rektorer (Fölster 2009). För det pedagogiska problemet som kan uppkomma vid arbete med unga människor är att de inte är oskrivna blad som skall fyllas med så mycket kunskap som möjligt. Människan som vill förmedla kunskap måste vara en närvarande person som har viljan till att lära sig. Åhman

(2011) menar att hurvida skolan har tillgång till mer resurser och ekonomi inte självklart leder till att elevernas prestationer blir till det bättre.

Fölster (2009) anser att vi måste få mer lärandetid, för lite individanpassad undervisning är ett upprepande problem på många skolor samt att skolan har för lite krav och förväntningar på eleverna. De låga förväntningarna leder till att eleverna inte känner sig motiverade för att förbättra sina studier.

Sammanfattning

Specialpedagogik innefattar många begrepp samt teorier och har haft olika syften i olika sammanhang. Därför menar Nilholm (2007) att det blir problematiskt med en säker teoriförankring. Specialpedagogiken och forskningen har fått mycket kritik från olika forskare samt på annat håll, då det saknar en teoretisk bas. Det tillkommer även mer krav på dagens pedagoger och mångfalden blir större. Uppgiften är att skapa en skola med en god miljö där alla elever känner en samhörighet. Diagnosistering är något som blir allt vanligare och särskilt stöd begränsas bland annat på grund av ekonomiska skäl. Nilholm (2007) menar vidare att vi bör se olikheter som en resurs och inte som något negativt. Göranssons (2004) forskning har visat att skolans kvalitet och lärarens sätt att undervisa har stor betydelse för om barnen behöver ökat stöd eller inte. Salamancadeklarationen (2006), Olsson (2007) samt Persson (2008) diskuterar inkludering samt exkludering och är eniga om att inkludering är något som i första hand bör förekomma för att lyckas skapa *en skola för alla*. Fölster (2009) belyser hur resurser borde tillgås och anser att fler lärare inte behöver innebära en bättre lärandemiljö för eleverna.

Uppsatsens fortsatta disposition

I kommande del belyser vi förändringen inom skolans värld. Hur pedagogerna förhåller sig till att skolorna blir allt mer mångkulturella. Betydelsen bakom en mångkulturell skola beskrivs med stöd utifrån forskning och litteratur. Vikten av ett demokratiskt samhälle, att alla har lika värde och att vi kan lära av varandra kommer att åskådliggöras.

2.5 En mångkulturell skola

Lorents (2009) beskriver att en mångkulturell skola består av elever med olika kulturer, etnisk bakgrund, språk samt religion. Lärarens arbete är i skolan otroligt viktigt då det är upp till pedagogen att få alla elever att känna sig respekterade, motiverade och delaktiga. Lorentz (2009) menar att eleverna bör få möjlighet att finna samband mellan varandra.

Nilholm (2007) anser för att uppnå en god mångkulturell organisation där kulturen och inkluderingen vidgas bör det finnas väl valda strategier och utvärderingar. För att skapa en organisation av etniska mönster menar Lorentz (2009) att skolan borde bestå av flerspråkiga pedagoger med utländsk bakgrund.

2.5.1 Ständig förändring i samhället och skolan

Skolan och vårt samhälle är enligt Lorentz (2009) i ständig förändring. Det är mycket som har ändrats och det gör att kraven på läraren också blir annorlunda. Idag är det vanligt att vi inom skolans värld stöter på pedagoger, elever samt övrig personal med utländsk bakgrund och en annan kultur. Lorentz (2009) anser att läraren idag måste vara mer öppen för nya infallsvinklar, att våga ta till sig ny kunskap och nya tillvägagångssätt samt värderingar för att kunna bemöta varje elev trots den mångfald som finns idag. Pedagogen bör vara väl förberedd för nya aspekter, kulturella frågor som kan uppstå, att kunna se utanför ramen, upptäcka samband mellan olika kulturer men även skillnaderna samt att rangordna vad som är väsentligt att undervisa om.

2.5.2 Skolresultat och annan etnisk bakgrund (kolla igenom Helenas kommentarer och korrigera det som behövs!)

Enligt Fölster (2009) har barn med utländsk som har gått hela skoltiden i Sverige har sämre resultat än andra barn. En framgångsfaktor för barn med annan etnisk bakgrund synes dock vara om de börjar skolan i tidig ålder. Skillnaden är stor jämfört med barn som i högre ålder börjar i svensk skola. Fölster (2009) belyser att barn med annan etnisk bakgrund oftast klarar skolan men att många av dem blir underkända i minst ett ämne och att 16 % av dessa barn även blir underkända i kärnämnen. Flickorna klarar sig bättre i skolan än pojkarna men det skall också framgå att många av de svenska pojkarna (hela 24 %) inte heller godkänt i alla

ämnen. Enligt en studie av Runfors (2003) visar det sig att pedagoger upplever det som stimulerande att arbeta i en skola som till stor del består av barn med annan etnisk bakgrund. Åman (2011) belyser att utbredningen för resultaten i skolan blir allt större och betygen hos antal elever blir till det sämre, detta beror på att antalet elever med en annan etnisk bakgrund har ökat och många av dessa barn har en för liten kunskap i ämnet svenska. Greiff (2012) menar att många i samhället är eniga om att vi har ett gemensamt ansvar för att alla barn trots bakgrund och förutsättningar skall känna sig välkomna i skolan. De skall få en bra start i livet, där de tillsammans strävar efter att uppnå de kunskapskrav som ställs. Barnen ska få förutsättningar för att utvecklas till goda medborgare. Skolverket (2011) syftar på detta, att skolan skall vila på demokratisk grund, främja alla barns lärande och utveckla dem till bra framtida medborgare. Irisdotter Aldenmyr (2008) poängterar vikten av att alla barn skall känna sig delaktiga samt att kränkning och diskriminering skall motarbetas.

Lorentz (2009) belyser även vikten av att föräldrasamverkan är något som bör ses som en stor del i skolan där den tas på större allvar samt prioriteras högre. Dahlstedt (2011) menar att samverkan med föräldrar med annan etnisk bakgrund kan ses som en resurs till skolans arbete. Samtidigt kan det även skapa problem eftersom föräldrarnas kultur i olika anseenden inte alltid har samma värdegrund som den svenska skolan grundar sig på. Bouakaz (2009) påpekar att i samband med alla flyktingar som flydde eller flyr till Sverige har våldet blivit allt mer av vår vardag och därför har det skapats förutfattade meningar om personer med annan etnicitet.

Bouakaz (2009) ställer sig frågan:

Vad kan föräldrarna och skolorna göra tillsammans för att lyfta fram de positiva sidorna med Sveriges nya kosmopolitiska befolkning? (Bouakaz 2009, s.17).

Att skolan och hemmet tillsammans samarbetar för en god utveckling hos barnen är något Skolverket (2011) belyser som viktigt och har visat sig vara till stor fördel. Bouakaz (2009) lyfter även upp att det är betydelsefullt att få föräldrarna till att känna ett engagemang för att lära sig det nya samhället och viljan till att ta del av sitt barns utveckling och undervisning (Bouakaz 2009).

Sammanfattning

Skolan blir allt mer mångkulturellt och som pedagog är det därför viktigt att vara noga med valet av strategier, utvärderingar samt belöningar menar Nilholm (2007). Lorentz (2009) anser att läraren måste skapa en god undervisning där alla elever känner sig respekterade och att de

kan finna ett samband till varandra. Åman (2011) belyser efter sin studie att resultaten i skolan blir sämre då fler utländska barn kommer in i den svenska skolan med låg kunskap inom ämnet svenska. Lorentz (2009) menar också att föräldrasamverkan är viktigt och Dahlstedt (2011) anser att samarbetet med hemmet borde ses som en resurs för skolan och bör tas tillvara.

3 Teoretisk utgångspunkt

Studiens teoretiska utgångspunkt är det sociokulturella perspektivet och bygger på Strandbergs tolkning av Lev Vygotskijs (1896-1934) utformning av utvecklingszonerna syn på ett sociokulturellt perspektiv. Enligt Strandberg (2006) är interaktion ett viktigt begrepp inom det sociokulturella perspektivet. Detta begrepp är även av stor betydelse för synen på undervisning. Undervisningen skall enligt Strandberg(a.a.) ske i interaktion med andra. Säljö (2011) anser att kunskapen inte har sitt ursprung ifrån det interna psykologiska förloppet utan i interaktion med andra.

Vygotskij levde från 1896 till 1934 och under sina levnadsår utformade han en kulturhistorisk teori. Idag finns det ett flertal tolkningar av Vygotskijs sociokulturella perspektiv, en som har anammats teorin är bland annat Strandberg. Strandberg (2006) menar att det är vad barnen gör när de är i skolan som präglar deras vidare utveckling. Han anser utifrån Vygotskij att barnens inre tänkande har föregåtts av yttre tänkande, tillsammans med andra och att interaktion med andra därför är otroligt viktig (Strandberg 2006). Strandberg (2006) lyfter upp vikten av resurser utifrån Vygotskijs tankemönster då resurser kan ses som *medierande artefakter* för att lösa problem. *Artefakter* är olika hjälpmedel och verktyg som ska ses som en resurs för att underlätta för elever och pedagoger i skolan. *Medierande artefakter* är även något som Strandberg belyser som hjälpmedel i vår vardag, vi möter inte världen direkt. Mellan oss och världen finns medierande artefakter som verktyg och tecken, dessa hjälper oss när vi löser problem, när vi till exempel skall minnas och tänka.

Säljö (2011) påpekar att kunskapen sker mellan individer då människan försöker samordna perspektiv via samspel för att gemensamt klara situationer.

Inom det sociokulturella perspektivet är *kreativitet* och *utveckling* två betydande kännetecken för lärande (Strandberg 2006). Det innebär att människan utvecklas genom att ibland gå utanför angivna ramar och nyttja sin kreativitet. Människan överskrider dessa angivna ramar med hjälp av utvecklingszoner som Strandberg (2006) belyser och som ursprungligen är Vygotskijs tanke. Utvecklingszoner innebär att vi omprövar och övar det vi ännu inte kan eller har lärt oss (Strandberg 2006)

4 Metod

Då syftet med studien är att undersöka hur pedagogerna förhåller sig till barn i svårigheter har valet gjorts att använda kvalitativ metod. Vi tog beslutet att använda oss av frågeformulär som metod för vår studie byggs framför allt på att skolmiljön och lärarnas arbetsbörda är stor, genom att använda oss av frågeformulär valde fler mellanstadielärare samt specialpedagoger att medverka. Om en annan metod valts hade svarsfrekvensen minskat och vår empiri samt syfte för vår undersökning skulle då blivit annorlunda. Vi hade inte fått tillgång till så många svar som vi önskat och syftet hade blivit förändrat

Den kvalitativa metoden kan användas vid öppna frågor i en frågeformulärsundersökning som ger svar i form av text, skrivna ord kan bearbetas som kvalitativa data. Denscombe (2009) menar att ett frågeformulär förlitar sig på den skriftliga informationen som svararna lämnar. I detta avseende skiljer sig data i jämförelse med intervjuer, observation eller andra skriftliga källor. Denscombe (2009) menar att det är till fördel att genomföra en pilotstudie för att få frågeformuläret så optimalt som möjligt. Synpunkterna vi fick i vår pilotstudie hjälpte oss att omformulera frågorna i frågeformuläret och skapa frågor som berörde vår studie. Efter korrigeringar av vårt frågeformulär fick vi återigen respons och delade därefter ut formuläret till våra respondenter. Patel & Davidson (2003) menar beroende på hur forskaren lägger upp undersökningen kan en pilotstudie bli aktuellt. En pilotstudie används för att testa en teknik för att samla in information eller prova ett upplägg. Detta görs på personer som motsvarar den undersökningsgrupp som studien bygger på och är i mindre skala.

4.1 Undersökningsgrupp

I studien deltar 10 personer, 8 mellanstadielärare samt två specialpedagoger. Vi kontaktade dessa lärare personligen då vi ställde frågan om de ville samt kunde medverka i studien. Åtta av nio tillfrågade mellanstadielärare samt båda specialpedagogerna tackade ja, vilket skapade ett bortfall på en mellanstadielärare. Att undersökningsgruppen blev just denna beror främst på att vi föreställde oss att de på ett bra sätt skulle kunna bidra till vårt material. Sedan en tid tillbaka har vi en viss kännedom om respondenterna samt den verksamhet de verkar i därför vet vi att det är erfarna lärare som på olika sätt arbetat med barn i behov av särskilt stöd samt med barn med annan etnisk bakgrund. Urvalet kan beskrivas som subjektivt. Denscombe (2009) menar att ett subjektivt urval innebär att forskaren handplockar urvalet för undersökningen. Termen används då forskaren redan har en viss kännedom om de människor

han eller hon kommer att undersöka. Forskaren väljer medvetet ut vissa personer på grund av att de anses troligt att just dessa personer ger mest värdefulla data. Frågeformulär som vi använt oss av är enligt Patel & Davidson (2003) en teknik som bygger på att samla information genom frågor. Frågeformulär under ledning är en metod som konstrueras på att forskaren tar med sig frågeformuläret och möter respondenterna personligen, så att eventuella frågor kan besvaras på plats eller förtydligande av frågor. Detta anser dock Denscombe (2009) mer kostsamt än att till exempel använda sig av post, internet eller telefon. Kostnaden är till exempel tiden och resorna till respondenterna. Men å andra sidan kan forskarna förvänta sig en mer detaljerad och fylligare data.

Den första skolan vi besökte är en F-6 skola med cirka 150 elever belägen i centrum likaså den andra skolan med cirka 200 elever i årskurserna 1-6. Båda verksamheterna har många elever med en annan etnisk bakgrund i jämförelse med den sista skolan på landsbygden som inriktar sig från årskurs 4-9 med ett elevantal på cirka 200 elever, där ett fåtal barn har en annan etnisk bakgrund.

4.2 Genomförande

Vår metod bygger på frågeformulär som vi personligen lämnade ut i pappersformat till respondenterna. Sju frågeformulär besvarades när vi besökte de olika skolorna medan två mellanstadielärare samt en specialpedagog hade önskemål att få formuläret skickat till sig via mail, för att kunna medverka i vår studie trots tidsbrist. På grund av tidsbrist hos två mellanstadielärare samt en specialpedagog tog vi beslutet att möta dessa genom att skicka vårt frågeformulär via mail. Där respondenterna fick fylla i sina svar i det Word-dokument som frågeformuläret var konstruerat i och sedan sända tillbaka till oss. Anledningen till att vi accepterade tre formulär skickades via mail var för att vi ansåg dessa viktiga för att fylla vårt urval. Dock fick vi skicka påminnelse till de respondenter som valt att medverka, se bilaga 2. Att samla in empiri genom att besöka verksamheterna kostade oss mycket tid. Detta på grund av att respondenterna fick en kort introduktion av frågeformuläret innan de satt avskilt och besvarade frågorna, medan vi befann oss i ett annat rum. Att besvara vårt formulär tog mellan 10-30 minuter per respondent och det förekom väntan på att kunna bemöta en ny pedagog. Detta var kostant av vår tid men vi anser dock att det var värt mödan på grund av att vi fick den svarsfrekvens vi önskat.

4.3 Bearbetning och analys

När alla enkäterna var insamlade startade processen med att bearbeta och analysera vårt empiriska material. Alla enkäterna lades fram på ett bord där varje fråga gick igenom och alla svaren sammanställdes utifrån de mönster vi fann i pedagogernas svar. Diskussioner fördes utifrån den insamlade empirin och tolkningar gjordes innan resultatet framfördes. Under våra diskussioner fann vi oss nöjda med resultaten vi fått. Dock upptäckte vi att en del av de svar respondenterna gav oss hade varit mer givande och informationsrikt under en personlig intervju.

I analysen arbetade vi utifrån fem steg (Descombe, 2009) förberedelse, förtrogenhet, tolkning, verifiering samt presentation av data. De olika stegen följde inte alltid en logisk ordning utan hade istället en repetitiv karaktär. Descombe (a.a.) beskriver det som att stegen kan följas i vilken ordning som forskaren är i behov av, vilket är en naturlig process i bearbetningsfasen (Descombe 2009). När empirin hade organiserats och förberetts var det viktigt för oss att bli förtrogna med materialet. Det gjorde vi genom att läsa det insamlade materialet och fördjupa oss i det. Avsikten är att läsa det insamlade materialet och fördjupa sig i sitt material. Att bli förtrogen med materialet underlättar för att identifiera och tillämpa det insamlade materialet för att på ett lämpligt sätt kunna göra en analys att identifiera och tillämpa det material som är insamlat på ett lämpligt sätt till analysen. Analysen handlar om slutsatsen och för att komma fram till en generaliserad sådan måste forskaren enligt Descombe (a.a.) tolka data och fatta viktiga beslut för att kunna forma slutresultatet i analysprocessen. Forskaren måste då prioritera vissa delar av data, vilket innebär ställningstagande om något i materialet är mer relevant än något annat (a.a.). Analysen av kvalitativa data grundar sig på fyra principer. Den första handlar om slutsatserna som forskaren resulterar i skall vara förankrad i det data som ligger till grund för empirin. Princip nummer två utgår från den första men syftar även till att forskaren måste noga granska de empiriska data som har samlats in. Den tredje principen handlar om att forskaren inte under några omständigheter får lägga in egna värderingar eller fördomar utifrån det teoretiska samt forskning inom undersökningsområdet. Sista principen skall utgå från teorier, hypoteser, begrepp och generaliseringar som skall grunda sig på en process i ständig rörelse framåt i jämförelse med empirin som används (Descombe 2009).

4.4 Etiska överväganden

Lärarna som medverkat i enkäterna behandlas konfidentiellt, vi har inblick i vilka lärare som har svarat på vilken frågeformulär på grund av att vi har en tidigare kännedom om dem. På grund av sekretessen frågades det aldrig om namn i enkäterna samt att vi inte fann det aktuellt för studien. Patel och Davidson (2003) skiljer på två begrepp, dessa är *anonym* och *konfidentiell*. *Anonym* står för att det varken finns namn, nummer eller andra möjligheter för identifiering av data medan *konfidentiell* då vet forskaren vem han eller hon har fått svar från men det är enbart forskaren som har tillgång till detta. Denscombe (2009) påpekar att det vid en undersökning eller forskning krävs att forskaren skaffar sig tillåtelse, behandlar informationen konfidentiellt och skyddar identiteter. Codex (2002) lyfter upp de fyra principer som är huvudkrav på forskning. Dessa är *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* samt *nyttjandekravet*. *Informationskravet* innebär att forskaren skall informera respondenten om dess uppgift och villkor för att de deltar. Här skall det upplysas om att deltagandet är frivilligt och respondenten har rätt till att avbryta sin medverkan i forskningen (a.a.). I *samtyckeskravet* skall forskaren få ett samtycke från undersökningsdeltagaren. Deltagaren har rättighet att lämna forskningen om de så önskar och då får inga påtryckningar förekomma. *Konfidentialitet* utgår från att alla deltagarna i undersökningen får den sekretess som krävs så att obehöriga inte kan ta del av till exempel personuppgifter och så vidare. Princip nummer fyra är *nyttjandekravet*, här får inte insamlad data lånas ut för ett kommersiellt bruk eller till ett icke vetenskapligt syfte (Codex 2002). Vår undersökning utgår från de fyra principerna från Codex. Vid tillfrågandet använde vi oss av *informationskravet* där *samtyckeskravet* även sammanvävdes, detta tog även upp vid utlämningen av enkäten. Respondenterna fick i samband med förfrågan och utlämningen av enkäten en muntlig överrensommelse om *konfidentialitet* samt vad syftet med vår studie är och hur vi kommer behandla den svarsfrekvens vi fått, därmed att *nyttjandekravet* enbart är till för oss.

5 Resultat och analys

5.1 Resultat

I detta kapitel kommer studiens resultat att presenteras. Syftet med studien är att undersöka hur pedagogerna förhåller sig till barn i svårigheter. Vilka resurser och tillgångar lärarna har att tillgå för att sträva efter *en skola för alla*, där alla elever får samma möjligheter utifrån sina förutsättningar. Resultatet presenteras utifrån de kategorier som analyserats fram utifrån materialet. Dessa kategorier har sammanfattats under tre underrubriker, stöd, resurser och artefakter; Bredare mångfald i skolan; Får alla barn samma möjligheter.

5.1.1 Stöd, resurser och artefakter

Pedagogerna har mer än tio års erfarenhet av att undervisa både barn i behov av särskilt stöd samt barn med en annan etnisk bakgrund. Som bakgrund har pedagogerna flera års yrkeserfarenhet att bygga på, lärarna menar att de har erfarenhet kring att undervisa eller arbeta med barn i svårigheter. Enligt lärarna har elever med annan etnisk bakgrund ökat i klassrummen under de senaste åren. Lärarna beskriver att det inte har tillräckliga kunskaper för hur de skall stödja dessa barn när språksvårigheter och kulturkrockar kan uppstå.

Missförstånd mellan elevgrupper av olika nationalitet som leder till konflikter. Tolerans för olikheter ökar (Specialpedagog)

Olika funktioner lyfts fram som värdefulla artefakter för såväl elever som för pedagoger. De funktioner som lyfts fram är specialpedagoger/ speciallärare, modersmålslärare samt förberedelseklass. Specialpedagogen/ specialläraren beskrivs som en viktig funktion i arbetet med elever i svårigheter. Modersmålslärare riktar sig mot elever med annan etnicitet och beskrivs som ett stöd för eleverna genom språket då de kan översätta innehållet i undervisningen. Förberedelseklass är enligt pedagogerna främst av vikt för eleverna med annan etnisk bakgrund som kommer till Sverige i senare år. Förberedelseklassen ses som en viktig resurs för både eleven och pedagogerna.

De barn som har behov av särskilt stöd får hjälp av specialpedagog, oavsett etnicitet. Ofta är språket en anledning till hjälpbehov. Vi har ingen särskild SVA-undervisning. Alla ska vara med i klassrummen. Klassläraren får försöka individanpassa undervisningen (Lärare åk 6)

Tekniska hjälpmedel blir allt vanligare runt om i klassrummen så som Ipad och dator. Respondenterna i vår studie belyser det som en mycket god artefakt som kan individanpassas efter varje elevs förutsättningar och behov.

Använder mig av olika program på datorn/ipad som stödjer språkinläringen med hjälp av bilder samt ljud. Har även tillgång till bra läromedel som är tydliga och har även de ett bra bildstöd. Modersmåslärarna är även en viktig resurs.
(Lärare åk 4)

Jag har laddat ner en app till Ipaden som översätter texter.
(Lärare åk 4)

Förenklade läromedel ses som en tillgång i arbetet med elever i svårigheter. Ytligare artefakter av vikt enligt pedagogerna är samarbete och respons från kollegor. Rektorns funktion nämns också som betydelsefull. Samarbetet med rektorn och kollegor ses som angelägen för möjligheten att utveckla en undervisning som är individanpassad.

5.1.2 Bredare mångfald i skolan

Respondenterna ger uttryck för att de ser mångfald som en fördel i skolan. Enligt pedagogerna bidrar det till att eleverna får en förståelse för olika kulturer, att de får lära av varandra samt att de får en förståelse för att alla är olika. Utifrån ett pedagogperspektiv kan det dock i undervisningen uppstå svårigheter. Främst handlar det om språksvårigheter. Språksvårigheter kan uppstå både ur ett pedagog- och elevperspektiv. Pedagogerna lyfter fram att det kan leda till en försämrad undervisningssituation vilket kan påverka elevernas möjlighet till utveckling men också att det kan leda till konflikter då språksvårigheter kan leda till kulturkrockar.

Språket är det stora problemet. De elever som har ett välutvecklat språk får ofta stå ut med en övertydlig och långsam undervisning. De som inte har det har däremot svårt att hänga med i ämnen med svåra faktatexter (Lärare i åk 6)

Tyvärr kan det tillkomma svårigheter i undervisningen även om det är ett fåtal situationer. Studien visar att språksvårigheter är det som kan ses som en svårighet, det kan vara svårt att göra sig förstådd både från lärarens samt elevernas perspektiv. Undervisningen riskerar då att bli till det sämre när språksvårigheter uppkommer i klassrummet, därför ökar också risker för konflikter då det kan bildas kulturkrockar.

Enligt pedagogerna skulle studiehandledning och svenska som andraspråk vara ett viktigt stöd för elever med annan etnicitet i svårigheter. Pedagogerna bedömer att det stödet inte är

tillräckligt. Huruvida elever får det stödet eller ej hänger enligt pedagogerna samman med föräldrarnas delaktighet och engagemang. Därav är en god kontakt mellan skola och föräldrar av största vikt.

Föräldrarnas syn på skolan är oerhört viktig. Den rådande normen också. Är det tillåtet att plugga och vara duktig så lär sig de barn med annan etnicitet språket snabbare. Då har de större förutsättningarna att klara skolan. Ett positivt klimat är A och O (Lärare i åk 6)

5.1.3 Får alla barn samma möjligheter?

Att det förekommer skillnader kring det stöd som ges till barn i behov av särskilt stöd och barn med en annan etnisk bakgrund framgår tydligt i vår undersökning. Flera pedagoger lyfter fram åtgärdsprogram som en viktig faktor. Barn med annan etnisk bakgrund i svårigheter får enligt pedagogerna vanligtvis inte åtgärdsprogram även om de är i svårigheter. Föräldrarna lyfts av pedagogerna fram som en viktig faktor för elevernas möjlighet till stöd. Enligt pedagogerna finns det en skillnad då barn med svenska föräldrar oftast har ett större stöd hemifrån med mer engagerade föräldrar. Elever med annan etnisk bakgrund har enligt pedagogerna inte samma stöd. Språket nämns som ett hinder vilket i slutändan leder att det blir problematiskt för eleven i fråga.

Absolut! De som har behov av särskilt stöd har ett åtgärdsprogram. Många elever med annan etnicitet behöver inget särskilt stöd. (Lärare i åk 5)

Pedagogerna uttrycker att det som behövs i skolan för att utveckla en bättre skolgång för barn i svårigheter är fler lärare, varierad undervisning och bättre planeringstid för anpassning av individundervisning. Samarbete mellan de anställda på skolan, förenklade läromedel och artefakter har även en stor betydelse för framsteg i undervisningen.

Samråd med specialpedagog när det gäller särskilt stöd. Ingen speciell hjälp med barn med annan etnicitet. Kör på erfarenhet.
(Lärare i årskurs 5)

5.2 Analys

Utifrån pedagogerna kan vi dra slutsatsen att flertalet av de lärare som medverkat i vår studie har större erfarenhet och bakgrundskunskaper om hur de skall bemöta barn i behov av särskilt stöd i jämförelse med barn med en annan etnisk bakgrund i svårigheter. Lärarna anser att det

är svårare att veta hur de ska ta sig an de elever som är nyanlända och känner en osäkerhet för hur undervisningen skall anpassas så att de kan utveckla en skola som passar alla trots deras olikheter. Specialpedagogerna samt lärarna anser att de barn som kommer nyanlända blir orättvist behandlade, då de kastas in i ett klassrum utan att kanske ha någon kunskap kring det svenska språket. För att de ska få ett bättre välkomnande, känna sig väl bemötta och kunna följa med i den ordinarie undervisningen bör de därför förberedas på ett bättre sätt med bland annat förberedelseklass samt få möjlighet till åtgärdsprogram om det finns ett behov.

I undersökningen framgår det ett tydligt mönster hos lärarna där de är överens om att den största tillgången som finns till deras förfogande, är samarbetet tillsammans med andra pedagoger som till exempel här modersmåslärare samt specialpedagog. Att tillgå modersmåslärare är inte en självklarhet på alla skolor men är av betydande vikt för de lärare som har resursen. Pedagogerna anser att med hjälp av dessa lärare kan de lättare kommunicera med elever med en annan etnisk bakgrund i svårigheter och därefter anpassa en undervisning efter deras behov och förutsättningar, på så vis få dem att känna sig som en del av klassen. Genom ett gott samarbete med kollegor ser pedagogerna i vår undersökning att det blir lättare att kunna stödja alla barn i skolan, såväl de i svårigheter som resten av klassen.

I undersökningen framkommer det tydligt att deltagarna nyttjar resurser och många föredrar de nya tekniska hjälpmedel som finns tillgängliga samt samarbetet med kollegor. Ipad är ett hjälpmedel som tydligt framgår som en god resurs, då den kan anpassas efter varje elev och dess behov men även skrivdatorer. Förenklade texter från olika läromedel samt halvklasser är även en stor hjälp för mellanstadielärarna för att kunna stödja alla elever efter deras behov.

För att stödja de verksamma lärarna samt specialpedagogerna beskriver lärarna att rektorn finns som ett stöd. Utifrån vår tolkning så sätts fler resurser in om möjlighet finns, detta är inte alltid den bästa lösningen då till exempel okunskap förekommer bland pedagogerna att bemöta barn i svårigheter. Samarbetet med kollegorna framgår vara viktigt, då de tillsammans kan komma med olika idéer och infallsvinklar om pedagogen i någon situation finner motgångar. Undersökningen visar att skolorna upplever skillnader mellan vilket stöd som ges till barn i behov av särskilt stöd samt barn med annan etnisk bakgrund, frågan är varför? Vår tolkning utifrån de svar som respondenterna delgett oss är att mellanstadielärarna inte vet vilken sorts stöd som bör sättas in till elever med en annan etnisk bakgrund, de finner det svårt då många av barnen inte heller har åtgärdsprogram trots att de hade varit i behov av det.

Samarbete mellan pedagogerna, bättre planering med förenklade läromedel och fler lärare är några av de resurser som respondenterna ansåg vara betydelsefulla. Bättre planering för de nyanlända är något som tas upp, återigen är vår tolkning att lärarna har för lite kunskap kring hur de skall bemöta elever som sätts in i den svenska skolan med mycket svaga kunskaper kring det svenska språket. Den ökade mångfalden kan bidra till att eleverna får förståelse och kunskaper kring de olika kulturer som finns i världen. Barnen lär sig att visa hänsyn för varandra samt hur de ska visa respekt för och ta lärdom av varandra. Det som framgår är att språket är det största hinder som i sin tur kan skapa konflikter om eleverna exempelvis har svårt att kommunicera med varandra.

Det framkom att lärarna ansåg att samverkan med föräldrarna med en annan etnisk bakgrund är otroligt viktig. Anledningen till att det är betydande har att göra med att barnet i fråga kan få det stöd för sin utveckling i hemmet samt att lärarna tillsammans med föräldrarna kan utforma en planering som passar barnet på bästa sätt. Även relationen gentemot lärare och förälder är viktig för att eleven skall kunna trivas och att föräldrarna ska känna sig trygga med att lämna sitt barn till skolan.

6 Diskussion

Syftet i den här studien har varit att undersöka hur pedagoger på mellanstadiet arbetar för att uppnå en skola för alla, där alla barn får samma möjlighet utifrån sina förutsättningar. Detta ligger till grund för vår diskussion utifrån våra tre frågeställningar. Barn med annan etnisk bakgrund i svårigheter samt barn i behov av särskilt stöd nämns vidare som barn i svårigheter. Vi har ingen önskan om att barnen skall bli placerade i olika kategorier, dock är det så vi har upplevt det i verksamheter. För att underlätta förståelsen kring vår studie valde vi att uttrycka oss av dessa två grupperna.

I metoddiskussionen presenteras vårt val av metod, enkäterna samt för- och nackdelar med insamlingen av empiri. Vidare diskuteras även den kvalitativa metoden samt den teoretiska utgångspunkten av det sociokulturella perspektivet. En sammanfattning samt förslag till vidare forskning avslutar vårt examensarbete.

6.1 Resultatdiskussion

6.1.1 Förekommer det enligt pedagogerna några skillnader med den hjälp barn i svårigheter får?

I studien framkommer att det förekommer skillnader på det stöd och den hjälp som ges till barn i svårigheter. En skillnad lärarna beskriver är åtgärdsprogram. Barn med annan etnisk bakgrund i svårigheter har inte åtgärdsprogram i samma utsträckning som barn i svårigheter även om de är i behov av det. En annan skillnad som pedagogerna lyfter fram är det stöd eleverna får från föräldrarna. Pedagogerna ser att stödet från föräldrarna skiljer sig mellan barn med annan etnisk bakgrund från svenska barn. Enligt lärarna kan detta bli problematiskt. Lorentz (2009) belyser vikten av föräldrasamverkan. Samtidigt som Dahlstedt (2011) menar att föräldrar med annan etnisk bakgrund har en annan kultur och detta kan krocka med den svenska värdegrunden i skolan, han menar att detta kan skapa de så kallade problemen. Vi anser att det är oerhört problematiskt att det är skillnader mellan stödet och hjälpen barn i svårigheter får. Detta är absurt enligt oss då vi har en läroplan (Skolverket 2011) som skriver att:

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper (Skolverket 2011, s.8)

6.1.2 Hur stämmer pedagogernas förhållningssätt överens med läroplanens intention avseende stöd till elever i svårigheter?

Pedagogerna i studien menar att lösningen är fler lärare i klassrummen. Det skulle möjliggöra en mer varierad undervisning än vad det enligt pedagogerna finns möjlighet till i nuläget. Det påpekades att även om det är ett gott samarbete mellan lärare, specialpedagoger och rektor idag finns det ett större behov av utöka hjälpen gentemot varandra. En värdefull artefakt som lyfts upp är hjälpen från modersmållärarna, en viktig källa för att nå barn med annan etnisk bakgrund, särskilt om språksvårigheter förekommer hos barnen. Persson (2008) menar att verksamma lärare skall sträva efter en skola där alla barn får en meningsfull skolgång efter sina egna förutsättningar, vilket även vår läroplan lyfter upp. Fölster (2009) påpekar dock att fler lärare inte behöver innebära en bättre undervisning om kunskapen är låg hos den anställda. Fler pedagoger kan istället leda till förvirring hos eleven kring vem han eller hon

skall vända och förlita sig till. Vi anser att det finns brist på kunskap hos pedagogerna för att bemöta alla barn och dess behov. Detta grundar sig både på våra egna erfarenheter samt utifrån lärarnas svar i enkäterna. Pedagogerna har allt för lite kunskap kring hur de borde arbeta och vägleda barnen, framförallt elever med en annan etnisk bakgrund men även barn i behov av särskilt stöd.

Hänsyn ska tas till elevens olika förutsättningar och behov det finns också olika vägar att nå målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla. (Skolverket 2011, s.8).

Nilholm (2011) belyser att folkskolan som infördes i mitten på 1800-talet var segregerad vilket vi kan se i våra skolor än idag.

Salamancadeklarationen (2006) belyser vikten av att skolan skall eftersträva en undervisning där alla känner sig välkomna. Pedagogerna i vår studie anser att det finns många fördelar med den mångkulturella skolan idag. Att eleverna får se att alla är olika och en egen individ men att vi kan ta lärdom av varandra. Runfors (2003) visar i sin studie att pedagoger som arbetat i en mångkulturell skola har visat på en glädje med att få nya utmaningar, känslan av att känna sig uppskattad och behövd. Vi anser att en mångkulturell skola kan bidra enormt mycket till barnens fortsatta utveckling samt att pedagogen utvecklar sitt ledarskap då denna sätts inför nya utmaningar.

Alla elever skall få samma förutsättningar men hur ska pedagogen på bästa sätt bemöta de elever som precis kommit in i den svenska skolan utan baskunskaper, har svårigheter med språket och kanske befinner sig mycket längre fram eller längre bak kunskapsmässigt än de andra eleverna. Lärarna som har deltagit i vår studie ser inget problem med detta om eleven i fråga har kunskap inom det svenska språket, då kan de anpassa undervisningen efter barnets behov. Finns det dock svårigheter inom kommunikationen så menar pedagogerna att undervisningen kan bli mer problematisk. Enligt vår åsikt borde dessa barn ha tillgång till förberedelseklass i början om det krävs för att få fram var eleven befinner sig kunskapsmässigt. Därefter kan läraren anpassa undervisningen och planera en struktur som berikar stimulans och motivation hos barnet. Även att åtgärdsprogram finns att tillgå till de elever som behöver och inte enbart för de svenska barnen. Undervisningen skall enligt vår läroplan (Skolverket 2011) anpassas till varje individ så att dess skolgång blir värdefull dock finner vi detta svårt att genomföra, då tidsbrist är ett faktum för de verksamma i skolan.

Nilholm (2007) talar om att diagnostisering har fått allt mer kritik för hur det används, att det skall bidra till underlättad undervisning för barn och lärare. Vi finner detta intressant då det kan komma bidra till många fördelar men även nackdelar. Att ett barn får diagnos kan bidra till att individen får en förståelse för sitt beteende och få tillgång till resurser som underlättar för undervisningssammanhang. Nackdelen är att barnet kan få en utanförkänsla i klassen och känna att han eller hon tillhör en kategorisering. De resurser som sätts in till eleven kan bidra att eleven inte känner en gemenskap med klassen om barnet får en undervisning som inte liknar de andras. Persson (2007) anser att målet för att utveckla en skola för alla är att skapa en meningsfull skolgång för alla barn.

6.1.3 Hur uppnås enligt pedagogerna en meningsfull skolgång för barn i svårigheter?

Greiff (2012) menar att vi tillsammans i skolans verksamhet skall bidra till att eleverna får möjlighet att fostras till goda medborgare och att uppnå kunskapskraven. Barnens olikheter skall enligt Salamancadeklarationen (2006) ses som en resurs och alla barn borde få möjligheten att känna sig välkomna i en god undervisningsmiljö. Att skapa en meningsfull skolgång för eleverna handlar enligt lärarna om att skapa en meningsfull skolgång för eleverna handlar om att barnen känner en trygghet till den miljö de vistas i samt till de vuxna. Våra tolkningar av detta är att läraryrket handlar om så mycket mer än att undervisa och se varje individ istället för en grupp. Åman (2011) påpekar att även om alla barn inte kommer från ett tryggt hem där kunskaper är något som värderas högt, så måste skolan finnas där för alla i en miljö som stimulerar och stabiliserar. Persson (2008) samt Nilholm (2007) lägger vikten vid att alla elever skall få det stöd de är i behov av för utveckling och lärande. Det innebär att det behövs miljöer som ger utrymme för den totala variationen av eleverna och olika typer av stöd. Enligt pedagogerna i vår studie finns svårigheter att leva upp till det Åman (2011), Persson (2008) och Nilholm (2007) lyfter upp. Vårt val av ämne för detta examensarbete handlar om att vi har allt för lite kunskap kring att handskas med alla elever och deras behov, särskilt om barnen har en annan etnisk bakgrund och har svårigheter med till exempel språket. En meningsfull skolgång anser vi handlar om det Persson (2008), Nilholm (2007) samt Åman (2011) lyfter upp, verksamma lärare måste se varje enskild individ och deras behov. Även om detta kan vara oerhört komplicerat i en klass anser vi att det hjälper eleverna i sin utveckling och vilja av att lära. Vi har även en tro till att ha en nära kontakt med

sina elever och känna dem, i slutändan så tjänar både vi lärare samt barnen på detta. Framför allt att vi kan stödja barnen där insatser behövs oavsett vilka behov dem har.

6.2 Metoddiskussion

Genom att använda oss av frågeformulär fick lärarna i vår undersökning valmöjlighet till att besvara våra frågor under tider som passade varje enskild individ. Även om detta kostade oss mycket tid anser vi det var värt mödan då svarsfrekvensen blev som önskat. Nackdelen med valet av enkäterna är att en del svar hade varit intressanta att diskutera eller fått ett mer utförligt hur lärarna tänkte, något som inte var möjligt eftersom lärarna fick sitta enskilt och besvara frågorna där vi inte medverkade. På grund av den korta tid vi har haft under vår studie samt stressen som förekommer på skolorna övervägde vi aldrig en annan metod än ett frågeformulär, vi anser dock att vår metod har gett oss den information vi önskat för vår studie.

Den kvalitativa metoden som vi har utgått från i vår analys har varit krävande då den bygger på att det finns en förankring i datamaterialet samt analysen, att detta är förankrat till verkligheten. Samtidigt har vi svårt för att se att en annan metod skulle vara bättre anpassat för vår studie. Detta på grund av vi sedan början av arbetet utgick från den kvalitativa metoden.

Det sociokulturella perspektivet som genomsyrat vår analys har varit till stor hjälp för oss under vår skrivprocess. Det var Vygotskij (1896-1934) som la grunden till teorin men i vår studie har vi utgått från Strandberg (2006) samt Säljö (2011) och hans utvecklade modell av det sociokulturella perspektivet. Att utgå från den här teoretiska utgångspunkten har för oss varit den bästa på grund av att det passar vår studie.

6.3 Sammanfattning

Sammanfattningsvis utvecklas skolan allt mer till en mångkulturell plats och det ses till största del som något positivt och som vi alla kan ta lärdom av. Pedagogerna stöter på mer utmaningar och nya infallsvinklar i samband med detta. Vår studie bygger på hur pedagogerna förhåller sig till att stödja barn i svårigheter, om de har samma tillgång till hjälp och stöd.

Vi har utifrån undersökningen kommit fram till att barn i svårigheter inte har samma möjligheter till hjälp och stöd vilket för oss har framkommit tydligt, att stödet som ges skiljer sig mellan barnen och det är något vi pedagoger måste förbättra.

De svenska barnen har tillgång till åtgärdsprogram vilket oftast de med en annan etnisk bakgrund i svårigheter inte har även om de kan vara i behov av det. För oss är detta oförståeligt med tanke på att läroplanen säger att barnen skall främjas i sitt fortsatta lärande. Utifrån vår studie och ifrån tidigare erfarenheter diskuterar vi om fler pedagoger är något som kan hjälpa barnen som befinner sig i svårigheter. Vi anser att det inte alltid är till en fördel, bristen på kunskap kring hur läraren skall undervisa för att möta alla elever är ett grundläggande problem.

Vi finner att pedagogerna borde vara öppna för samarbete och ha viljan till att utbyta kunskaper och erfarenheter med varandra. Skolan idag är en social och kulturell mötesplats, den skall främja elevers lärande och utveckla dem till goda medborgare i vårt samhälle och därför ska vi ta varje tillfälle i akt och ta lärdom av varandra.

6.4 Förslag till vidare forskning

Vår studie handlar om hur pedagogerna förhåller sig till den mångkulturella skolan samt kring barn i behov av särskilt stöd. Vi upplever att det finns mer studier kring barn i behov av särskilt stöd än runt barn med en annan etnisk bakgrund i svårigheter. Dock har vi uppmärksammat att det blir allt vanligare med undersökningar om det mångkulturella samhället och skolan då vi har hittat mycket ny litteratur och forskning angående det. Som förslag på vidare forskning hade vi ansett det intressant att höra elevernas syn på den undervisning och stöd de får. Vidare finns det även mer att upptäcka kring diagnostisering av barn. Det blir allt vanligare och därför intressant att undersöka och läsa om för oss pedagoger. Är det positivt eller negativt för barnet ifråga? Varför blir det allt vanligare? En skola för alla har vi nämnt i vår studie och är ett aktuellt ämne inom skolans värld, men vad står verkligen begreppet för och hur används det i verksamheterna? Är vi på rätt väg för att utveckla en skola för alla och vad anser pedagogerna?

7. Referenslista

- Ahlberg, Ann (2007), *Specialpedagogik av igår, idag och imorgon*.
<http://journals.lub.lu.se/index.php/pfs/article/view/7723/6778> (Hämtad 2013-11-15)
- Dahlstedt, Magnus (2011), *Kulturkrockar, finns dom?*
<http://www.politiken.se/tidskrifter/fram/fram11/fram1102-03.pdf> (Hämtad 2013-11-07)
- Denscombe, Martyn (2009), *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Fölster, Stefan, Morin, Anders & Renstig, Monica (2009), *Den orättvisa skolan*. Borås: Hjalmarson & Högberg Bokförlag.
- Haug, Peder, Egelund, Niels & Persson, Bengt (2006), *Inkluderande pedagogik i skandinaviskt perspektiv*. Stockholm: Liber.
- Irisdotter Aldenmyr, Sara (2008), *Mångfald och marknad, om möjligheterna att främja mångfald och demokrati inom en marknadsorienterad skola*.
<http://journals.lub.lu.se/index.php/pfs/article/view/7696/6751> (Hämtad 2013-11-15)
- Lindholm, Yvonne (2012), *Den bångstyriga skolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Lorentz, Hans (2009), *Skolan som mångkulturell arbetsplats*. Lund: Studentlitteratur.
- Nilholm, Claes & Björck-Åkesson, Eva, red (2007), *Reflektioner kring specialpedagogik: Sex professorer om forskningsområdet och forskningsfronterna*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Nilholm, Claes, Eriksson Gustavsson, Anna-Lena & Göransson, Kerstin (2011), *Specialpedagogisk verksamhet i grundskolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Nilholm, Claes (2007), *Perspektiv på specialpedagogik*. Lund: Studentlitteratur.
- Nilholm, Claes (2007), *Forskningen om specialpedagogik, landvinningar och utvecklingsvägar*.
<http://journals.lub.lu.se/index.php/pfs/article/view/7724/6779> (Hämtad 2013-11-15)
- Olsson, Britt-Inger & Olsson, Kurt (2007), *Att se möjligheter i svårigheter: Barn och ungdomar med koncentrationssvårigheter*. Lund: Studentlitteratur.
- Patel, Runa & Davidson Bo (2003), *Forskningsmetodikens grunder, att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.
- Persson, Bengt (2008), *Elevers olikheter och specialpedagogisk kunskap*. Stockholm: Liber.
- Regeringskansliet, Finansdepartementet (2011), *Att lära av de bästa – en ESO-rapport om svensk skola i ett internationellt forskningsperspektiv*. Stockholm: Fritzes (Johannes Åman).
- Regeringskansliet, Finansdepartementet (2012), *En god start – en ESO-rapport om tidigt stöd i skolan*. Stockholm: Fritzes (Von Greiff, Camilo, Sjögren, Anna, Wiselgren & Ing-Marie).

Runfors, Ann (2003), *Mångfald, motsägelser och Marginaliseringar*, Stockholm: Prisma.

Skolverket (2011), *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*: Lgr 11.

Strandberg, Leif (2006), *Vygotskij i praktiken, Bland plugghästar och fusklappar*. Stockholm: Norstedt Akademiska Förlag.

Säljö, Roger (2011), *Kontext och mänskliga samspel, ett sociokulturellt perspektiv på lärande*.

Tideman, Magnus, Rosenqvist, Jerry, Lansheim, Birgitta, Ranagården, Lisbeth & Jacobsson, Katharina (2005), *Den stora utmaningen, om att se olikheter som resurs i skolan*. Högskolan i Halmstad & Malmö högskola.

Svenska Uneskorådet (2006), *Salamancadeklarationen och Salamanca +10*. Svenska Uneskorådets skriftserie 2006:2.

Vetenskapsrådet (2002), *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm : Vetenskapsrådet
<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> (Hämtad 2013-11-21)

Bilaga 1, enkät

Den svenska skolan är i ständig förändring och antalet barn med en annan etnicitet ökar i klassrummet. Vi har under vår utbildning fått redskap för hur vi ska arbeta med barn i behov av särskilt stöd. Men hur skall vi som pedagoger bemöta barnen ifrån andra länder om de har svårigheter i skolan? Får barn med annan etnicitet samma grad av hjälp som barn i behov av särskilt stöd, finns det verkligen några skillnader? Vi saknar teoretiska perspektiv inom detta område och det är anledningen till vårt val av ämne i examensarbete. Vi anser att det är viktigt att ha kunskap om detta eftersom forskningen visar på att samhället och skolan blir allt mer mångkulturell. Vi vill att det skall framgå att när vi nämner barn med annan etnicitet inriktar vi oss på nyanlända barn (barn som nyligen har kommit till Sverige) och barn med utländsk bakgrund (de som har invandrat men bott i Sverige en längre tid samt barn som är födda i Sverige men som har minst en förälder från ett annat land).

Verksam i årskurs:

Kön:

Datum:

Vilka behörigheter har du?:

Vilka erfarenheter har du av att undervisa barn i behov av särskilt stöd och barn med en annan etnicitet?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Vilken hjälp och stöd får du för att du kan stödja barn i behov av särskilt stöd och barn med en annan etnicitet?

Om du inte får hjälp eller stöd, hur önskar du att stödet skulle vara utformat?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Vilka resurser har du tillgång till för att stödja barn i behov av särskilt stöd och barn med en annan etnicitet? Till exempel andra pedagoger, digitala hjälpmedel och så vidare.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Vilket stöd får du från rektor och kollegor för att stödja barn i behov av särskilt stöd samt barn med en annan etnicitet?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Upplever du några skillnader på det stöd som ges till de barn som har en annan etnicitet i jämförelse med barn i behov av särskilt stöd? Om ja, på vilket sätt?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Har du några förslag på hur undervisningen bör anpassas så att alla barn får samma möjligheter?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Vi har ökad mångfald i vår skola, vilka fördelar samt problem ser du med detta?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Övriga kommentarer som kan hjälpa oss i vår undersökning?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tack för din tid och medverkan!

Bilaga 2, påminnelse via mail

Hej!

Vi hade varit mycket tacksamma om du skulle kunna ta 10 minuter och svara på vår enkät den närmsta tiden. Det går bra att fylla i enkäten direkt i dokumentet och maila tillbaka den.

Tack på förhand!

Med vänliga hälsningar

Rebecka och Kajsa